

УДК 331.45:69.05

Подлесний А. О., аспірант кафедри ОВКТПП

Науковий керівник: **Петренко А. О.**, к.т.н., доцент кафедри ОВКТПП

*Український державний університет науки і технологій
ННІ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»*

СТРУКТУРА, ОРГАНІЗАЦІЯ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ПРАЦІ І БЕЗПЕКИ У БУДІВЕЛЬНІЙ ГАЛУЗІ

Безпека життєдіяльності є одним із найважливіших аспектів сучасного суспільства, оскільки вона охоплює широкий спектр заходів, спрямованих на збереження життя та здоров'я людини у різних умовах. В умовах зростання техногенних, природних та соціальних загроз особливої уваги набуває система охорони праці та безпеки в будівництві. Будівельна галузь є однією з найнебезпечніших сфер діяльності, що зумовлює необхідність розробки та впровадження ефективних заходів щодо запобігання аварійним ситуаціям, забезпечення здорових умов праці та створення ефективних систем реагування на надзвичайні ситуації.

Особливої актуальності в умовах сьогодення, набувають питання прогнозування наслідків можливих надзвичайних ситуацій, зокрема бомбардування об'єктів інфраструктури, а також розробка планів евакуації у разі пожежі чи інших загроз. Ці аспекти є невід'ємною частиною загальної системи безпеки та охорони праці в будівельній сфері.

Рівень безпеки будь-яких робіт у будівництві значною мірою залежить від рівня правового забезпечення цих питань, тобто від якості та повноти викладення відповідних вимог в законах та інших нормативно-правових актах.

Для вирішення існуючих проблем в сфері охорони праці необхідна ефективна взаємодія всіх органів державної влади та громадськості, а також реалізація відповідних програм, спрямованих на корінне покращення умов і охорони праці [1, с. 1–2].

Отже, охорона праці, ґрунтуючись на правових та організаційних основах, вирішує питання виробничої санітарії, виробничої та пожежної безпеки, а також безпеки при виникненні надзвичайних ситуацій.

Структурно охорона праці включає у себе:

- правові та організаційні основи охорони праці;
- фізіологію, гігієну праці та виробничу санітарію;
- виробничу безпеку;
- пожежну безпеку та профілактику на виробництві [1, с. 2].

На наведеній структурній схемі охорони праці видно, що правові та організаційні основи є тією базою, яка забезпечує соціальний захист працівників і на якій будуються санітарно-гігієнічна та інженерно-технічна складові охорони праці (рис. 1).

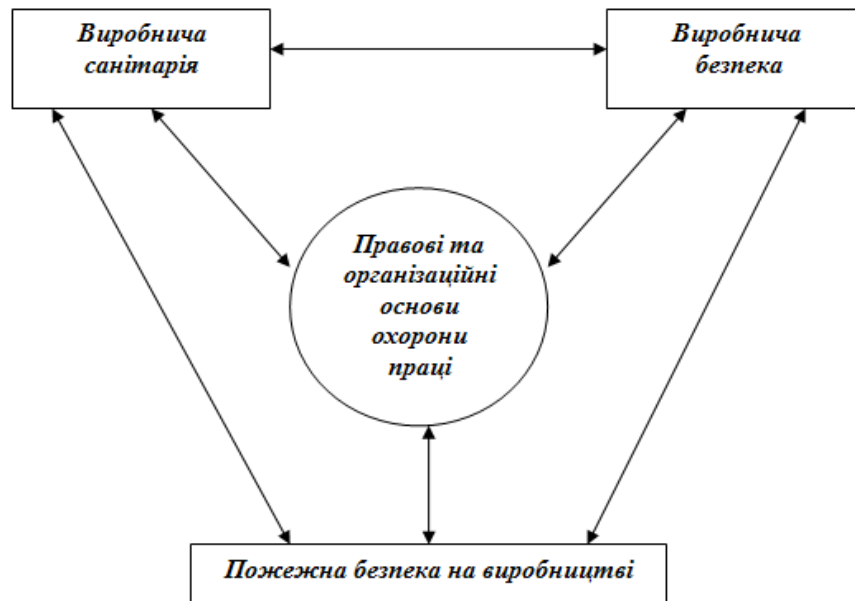

Рис. 1. Структурна схема охорони праці

Правові та організаційні основи охорони праці – це комплекс взаємопов’язаних законів та інших нормативно-правових актів, соціально-економічних та організаційних заходів, спрямованих на правильну і безпечну організацію праці, забезпечення працюючих засобами захисту, компенсацію за важку роботу та роботу в шкідливих умовах, регламентацію відповідальності та відшкодування збитків у разі ушкодження здоров’я працівника або його смерті, навчання працівників безпечному веденню робіт [1, с. 3].

Організація і виконання будівельно-монтажних робіт повинні відповідати нормативним вимогам: законодавства України про охорону праці; природоохоронного законодавства; нормативно-правових актів; державних стандартів системи стандартів безпеки праці (ССБП); державних будівельних норм (ДБН); правил безпечного зведення та безпечної експлуатації будинків і споруд; галузевих правил і типових інструкцій з охорони праці; гігієнічних нормативів, санітарних правил і норм, затверджених міністерством охорони здоров’я України [2].

Працівники під час прийняття на роботу і в процесі трудової діяльності відповідно до ст. 18 Закону України «Про охорону праці» [3] та НПАОП 0.00-4.12-05 [4] повинні проходити за рахунок роботодавця навчання і перевірку знань із питань охорони праці, надання першої лікарської допомоги потерпілим у разі виникнення нещасного випадку або аварії.

Згідно із ст. 13 Закону України «Про охорону праці» [3] роботодавець повинен забезпечити організацію та функціонування системи управління охороною праці (СУОП) на підприємстві, для чого створює відповідні служби і призначає посадових осіб, які забезпечують вирішення питань охорони праці в цілому по підприємству, в структурних підрозділах, на виробничих територіях, а також під час експлуатації машин і механізмів, виконання конкретних видів робіт на робочих місцях.

Основні положення функціонування СОУП мають відповідати вимогам ДСТУ ISO 45001:2019 [5], ДСТУ OHSAS 18002:2015 [6], ДСТУ ГОСТ 12.0.230:2008 [7] та іншим нормативно-правовим та регламентуючим документам.

Підсумовуючи: Система охорони праці в будівельній галузі у сучасних умовах є комплексною та багатокомпонентною структурою, що поєднує правові, організаційні, санітарно-гігієнічні та технічні елементи, спрямовані на забезпечення безпечних умов праці та збереження здоров'я працівників. Її функціонування ґрунтується на нормативно-правовому забезпеченні, що визначає вимоги до організації робіт, відповідальність сторін і порядок впровадження заходів безпеки. Важливим компонентом є система управління охороною праці (СУОП), яка охоплює планування, контроль, навчання персоналу та готовність до надзвичайних ситуацій. Сучасні виклики, особливо пов'язані з воєнними загрозами, вимагають адаптації існуючих підходів, зокрема впровадження нових стандартів безпеки та планів евакуації. Підвищення рівня безпеки у будівництві можливе лише за умов ефективної співпраці держави, роботодавців і працівників, а також постійного вдосконалення законодавства й практики охорони праці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Охорона праці та цивільний захист (Конспект лекцій для студентів РТФ). Лекції 3-14 / Автор: доцент кафедри ОПЦБ ІЕЕ НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського» [Електронний ресурс]// НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського» ІЕЕ, Кафедра ОПЦБ – Київ, 2018. – 192 с. – Режим доступу: <http://opcb.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/08/Binder21.pdf>.
2. ДБН А.3.2-2-2009. Система стандартів безпеки праці. Охорона праці промислова безпека у будівництві. Основні положення (НПАОП 45.2-7.02-12) – Київ: Мінрегіонбуд України, 2012. – 116 с.
3. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>.
4. НПАОП 0.00 - 4.12-05. Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці / Державний комітет України з нагляду за охороною праці – Харків: Видавництво Індустрія, 2017. – 44 с.
5. ДСТУ ISO 45001:2019. Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги та настанови щодо застосування (ISO 45001:2018, IDT) – Київ: ДП «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» (ДП «УкрНДНЦ»), 2020. – 31 с.
6. ДСТУ OHSAS 18002:2015. Системи управління гігієною та безпекою праці. Основні принципи виконання вимог OHSAS 18001:2007 (OHSAS 18002:2008, IDT) – Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 53 с.
7. ДСТУ ГОСТ 12.0.230:2008. Система стандартів безпеки праці. Системи управління охороною праці. Загальні вимоги (ГОСТ 12.0.230-2007, IDT) – Київ: Технічний комітет «Безпека промислової продукції та засоби індивідуального захисту працюючих» (ТК 135), 2008. – 23 с.